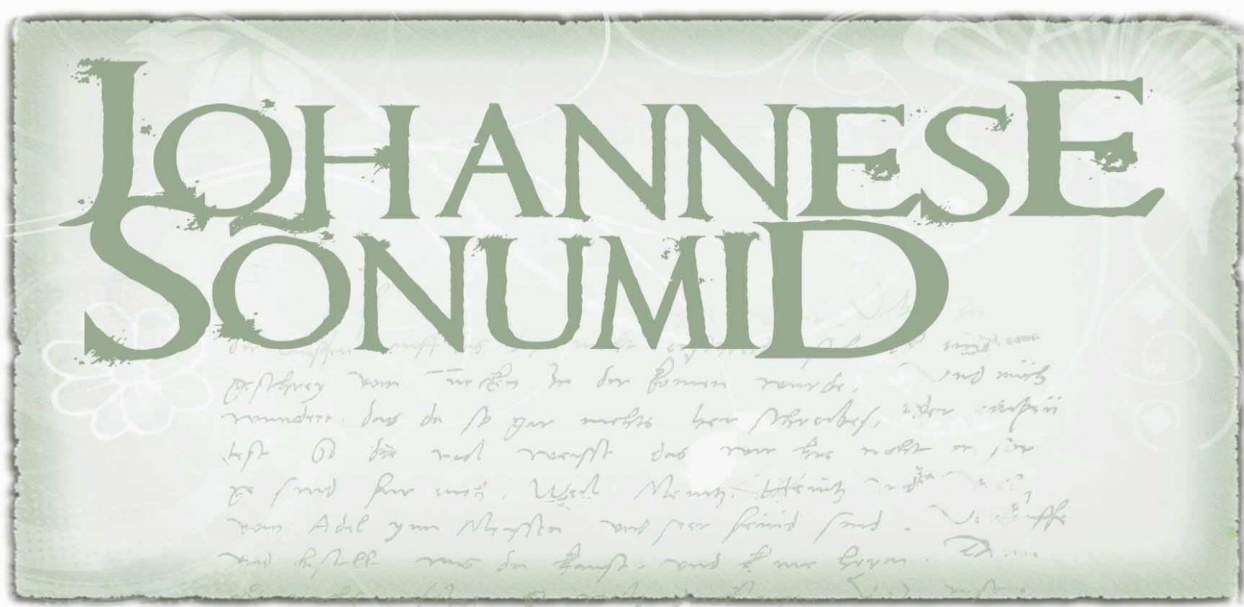

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus JAANUAR 2022

Armsad Johannese Sõnumite lugejad!

Loodan, et olete veetnud ilusa aastavahetuse ja alustanud usaldava meelega uut aastat. Juhtsõnaks sellele aastale on: „**Kes minu juurde tuleb, seda ma ei aja välja.**“ (Johannese evangeeliumi 6:37).

Alustame taas uut aastat kui oleme mures selle pärast, et mõni aasta tagasi alanud koroonaviiruse aeg ei ole lõppenud, vaid järjest uued tüved toovad kaasa haigestumisi ja ka surma. Pandeemia teemadel on palju kirjutatud ja kirjutatakse nii täna kui homme. Alanud aasta toob palju energiat, mis juhib leidma aeglasema, rahulikuma ja tasakaalukama eluviisi. See pole mitte ainult tervenemise, vaid ka vaimse ärkamise aasta, tuues leevendust teemadele, mis viimase kahe aasta jooksul on ilmnunud. On aeg olnu ja olevaga rahu sõlmida ning edasi liikuda. Edu saadab neid, kes ei põgene vaid vaatavad tõele näkku ja püsivad maandatuna. Sel aastal tuleb harjutada tähelepanelikkust, võtta kuulda oma Jumala sõna ja mitte uskuda kõike, mida kuuled ja näed. Uus aasta on suurepärase aasta meile, kui oleme arukada.

Panen teie ette kaks teemaderingi.

Esiteks. 28.12.2021 kuni 22.01.2022 on avatud rahvaloenduse e-küsimustik, millele on oodatud vastama kõik Eesti inimesed. Küsitlusel saab osaleda aadressil rahvaloendus.ee. Peapiiskop Urmas Viilma ütles jõululaupäeval, 24. detsembril Puhja kirikus peetud jutluses: “Seekordse rahvaloenduse tulemused saavad olema kõige autoriteetsemaks allikaks meie rahva suhtumise kohta ristiusku ja kirikusse. Eelseisva kümnendi jooksul kujundatakse just loenduse tulemuste põhjal avalikku arvamust sellegi kohta, kas Eesti rahvas paigutab ennast kristliku kultuurirahvana teiste Euroopa rahvaste hulka või eristame end kõigist meid ümbritsevatest maadest sellega, et ei julge või ei tea omaks pidada ühtegi üldtuntud usku või kirikut.

Tegelikult aitab rahvaloenduse küsimus jääda vastajal ausaks. Meilt ei küsita, kas kuulume kirikusse või mõnda kogudusse, ega ka seda, kas oleme ristitud või käime regulaarselt kirikus. Vastajalt tahetakse teada, kas mõni kirik või uskkond on meile omane – olgu kultuuriliselt, õpetuslikult või mõnel muul, ainult meile endale teadaoleval moel. Võiks öelda, et rahvaloendusel selgub eestimaalaste usugeen. Seepärast julgustan ja õhutan kõiki vabatahtlikult internetis loendusküsimustikule vastama ja omale südamelähedasem kirik või usund välja valida.”

Teiseks. Kultuuriministeeriumi algatusel tähistame 2022. aastat raamatukogude aastana. Raamatukogude aasta toob raamatukogud oma murede ja rõõmudega avaliku tähelepanu keskmesse ning võimaldab ühiskondlikul ja kogukondlikul tasandil mõtestada lahti nende rolli. Raamatukogude

teema-aastat valmistab ette ja viib ellu Eesti Rahvusraamatukogu. Aasta eesmärk on tuletada meelde, et lugemine annab nii elamusi kui teadmisi. Meie kogudusel on oma raamatukogu ja seal on palju huvitavat lugemist. Raamatukogu on mulle väga oluline, kuna olin hulga aastaid EELK Usuteaduse Instituudi raamatukogu juhataja. Raamatu aastal 2010.a. toimus Haapsalu Toomkiriku ühisprojekt Eesti Piibliseltsiga „Piibel kaanest kaaneni“. Lugesime Piibli kaanest kaaneni läbi. Kas saame raamatukogu aastal ka meie koguduse raamatukogu arendada ja avada laiemale lugejaskonnale? Soovin õnnistust alanud aastaks ja head koguduse infokirja Johannese Sõnumid lugemist ja koguduse elus kaasa töötamist ning kaasamõtlemist alanud aastal!

Piiskop Tiit Salumäe
Koguduse õpetaja

KOGUDUSE TEGEVUSKAVA JAANUARIS

L, 1. jaanuar kl 11 uusaasta jumalateenistus armulauaga. Jeesuse nimepäev. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Teno Ilves. Organist Lia Salumäe (Toomkirik).

P, 2. jaanuar kl 11 jõuluaja 2. pühapäeva ja kolmekuningapäeva jumalateenistus armulauaga. Teema: Issanda templis. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Kalle Jätsa. Organist Lia Salumäe (Toomkirik).

E, 3. jaanuar kl 10.30 Vabadussõjas võidelnute mälestuspäev. Helistatakse kirikukelli. Kogunemine Vabadussamba juures. Palvus piiskop Tiit Salumäe.

K, 5. jaanuar kl 18 segakoori proov (Jaanimaja).

R, 7. jaanuar kl 9 hommikupalvus Teenib piiskop Tiit Salumäe. (Jaani kirik).

L, 8. jaanuar kl 18 kirikukontsert. Erkki Meister „Missa Campanist“ Ansambel „Miinus Seitse“ (Toomkirik)

P, 9. jaanuar kl 11 Kristuse ristimispüha jumalateenistus armulauaga. Lastekirik. Teema: Ristimise and. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja Teno Ilves. Organist Lia Salumäe. (Toomkirik).

Kl 17 alliansspalvenädala jumalateenistus. Shabbat ja identiteet. Teenivad piiskop Tiit Salumäe ja jutlustab EAÕK Haapsalu Maarja-Magdaleena koguduse diakon Paavo Paul Pihlak. Laulab koguduse segakoor Lia Salumäe juhatusel. (Toomkirik).

R, 14. jaanuar kl 9 hommikupalvus. Teenib piiskop Tiit Salumäe. (Jaani kirik) **Kl 13.30** teetund (Jaanisaal).

L, 15. jaanuar kl 15 hardusõhtu muusikaga „Hüüdja hää.“ Muusika Elari Tamm, klahvidel Merle Adelman. Sissepääs vabatahtliku annetuse alusel. (Toomkirik)

P, 16. jaanuar kl 11 2. pühapäev pärast ilmumispüha jumalateenistus armulauaga. Teema: Jeesus ilmutab oma jumalikku väge. Teenivad vikaarõpetaja Kristel Engman ja Kalle Jätsa. Organist Lia Salumäe (Toomkirik).

T, 18. jaanuar kl 18.30 toomkoori proov (Toomkirik).

R, 21. jaanuar kl 9 hommikupalvus. Teenib piiskop Tiit Salumäe. (Jaani kirik).

P, 23. jaanuar kl 11 3. pühapäeva pärast ilmumispüha jumalateenistus armulauaga. Teema: Jeesus äratav usule. Teenib piiskop Tiit Salumäe ja Teno Ilves. Organist Lia Salumäe. (toomkirik).

T, 25. jaanuar kl 18.30 toomkoori proov (Toomkirik).

R, 28. jaanuar kl 9 hommikupalvus. Teenib piiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik).

P, 30. jaanuar kl 11 4. pühapäeva pärast ilmumispüha jumalateenistus armulauaga. Teema. Loodusjõudude Issand. Teenivad piiskop Tiit Salumäe, praost Mart Salumäe ja Kalle Jätsa. Organist Lia Salumäe. Laulab toomkoor Sirje Kaasiku ja Lia Salumäe juhatusel. (toomkirik). **Kl 14 piiblitund „Piibel kõõgis.“** Piiblitunni peab praost Mart Salumäe. Registreerimine Maria Strauss tel 5358 3276. (Pastoraadis, Suur-Lossi 1).

PEAPIISKOPI LÄKITUS JÕULUPÜHADEKS JA ALGAVAKS ISSANDA AASTAKS 2022.

Maarja tõi ilmale oma esimese poja ning mähkis ta mähkmetesse ja asetas sõime, sest nende jaoks polnud majas kohta. (Lk 2:7)

Jeesus sündis maailma, kus tema jaoks ei olnud kohta. Jumala Poeg polnud siinilmas teretunud! Et karjased Jeesuse sündi märkaksid, pidid inglid taevast alla laskuma ja sellest neile teatama. Taevase sõnumi võtsid vastu ka tuhandete kilomeetrite kaugusel tähist laotust jälginud hommikumaa targad. Nõnda teadsid Jumala Poja sünnist vaid Maarja ja Joosep, karjased väljal ja tähetargad võõrsil. Keegi teine sel ööl ei teadnud Jeesusest midagi.

Maailma jaoks polnud Jeesust veel olemas. Imeline ja tähenduslik ajahetk – Jumala inimeseks sündimine – jäi veel kauaks ilmakära varju. Tühine oli oluline ja oluline oli tühine. See on meie toimeka argimaailma kummaline reeglipära tänini. Inimkonna tähelepanu paelub endiselt enim see, mis ajalikult meelelahutuslik ja erutav, igavikuliselt aga mööduv ja tühine. Meie meeled suudab siduda halvavalt ka hirm ...

Viimasel ajal on koondanud endale maailma pilgud salapäraselt hirmutav omikron, koroonaviiruse uus tüvi, millel kreeka tähestikust laenatud nimi. Julgustav on pühakirjale toetuvalt tõdeda, et üks tilluke omikron ehk kreeka alfabeedi väike „o“ pole midagi sama tähestiku väeka oomega ehk suure või pika „o“ kõrval.

Ilmutusraamatus taivasel troonil valitsev Issand annab hirmu külvavale omikronile tema ajalikkude võimu tühistava hinnangu, öeldes: Mina olen A ja O [alfa ja oomega], algus ja ots. Mina annan janusele ilma tasuta eluvee allikast. Võitja pärib selle kõik ning mina saan temale Jumalaks ja tema saab minule pojaks. (Ilm 21:6–7) Jõuluööl maailma jaoks märkamatuks jäänud Jeesus, kellel polnud sündides kohta inimeste hulgas, on igavene võitja maiste ja ajalike murede, kannatuste, haiguste ja surma üle.

Üks mikroskoopiline omikron ei saa lahutada meid üksteisest ega sulgeda meie jaoks uksi teiste inimeste, kogukonna või terve ühiskonna ees. Keegi ei tohi tunda end üleliigsena – üksiku hingena, kelle jaoks pole maailmas aset või kohta, nagu see juhtus Jeesusega jõuluööl. Petlemmas väeti lapsena inimeste hulka sündinud Jumala Poeg sidus oma ristisurma ja ülestõusmisega kõiki meid igaveseks endaga ja seeläbi omavahel. Keegi ei ole Jeesuse jaoks üleliigne, välja tõugatud või ukse taha jäetud – meie kõigi jaoks on olemas koht. Jeesus ütleb: Ära karda, sa pisike karjake, sest teie Isal on hea meel anda teile kuningriik! (Lk 12:32)

Kinkigu Issand Kristus, igavene A ja O, algus ja ots, meie maale ja rahvale rahu ja rõõmu ning õnnistagu Issanda aastal 2022!

+Urmas Viilma
peapiiskop

TIIT SALUMÄE 70.“

Jõulu esimesel pühal tähistasime koos oma armsa õpetaja Tiit Salumäega ja isaga tema 70-aastast juubelisünnipäeva. Õnnitlejaid oli tulnud lähedalt ja kaugelt. Esindatud olid kirikuisad, kaastöötajad, koostööpartnerid ja sõbrad. Vikaarõpetaja Kristel Engman sidus kontsertaktuse liigutavaks ja kauniks tervikuks. Peeti arvukalt tervituskõnesid ja meenutati koos käidud radasid. Kontserdil astusid dirigent Lehari Kausteli taktikepi all üles Haapsalu Kammerorkester ja koguduse toomkoor. Üllatusesinejana oli oreli taga külalisorganist Hei Ching Lam Hongkongist. Ühendatud jõududega kõlas muusika võimsalt ja vägevalt ning pakkus rõõmu nii kuulajatele kui esinejatele. Linnusemuuseumis oli kaetud kohvilaud. On suur rõõm, et juubelisünnipäev sai väärikalt peetud ning leviv koroonaviirus sündmuse tähistamist ei takistanud, ehkki mitmedki kurvastusega teatasid, et ei saa haigestumise tõttu pidupäeval osaleda. Sünnipäevakingituseks palus juubilar teha annetust ajalehele Eesti Kirik. Aitäh kõigile, kes üleskutset kuulda võtsid.

Jõulu teisel pühal tuli Haapsalu toomkirikusse kokku Salumäede suurpere, et koos ühise muusikaga abikaasa, isa, vanaisa, venna ja onu Tiidu sünnipäeva tähistada. Ja jõulu kolmandal pühal oli isa perekonna päralt ja tohtisime kogu oma suure perega pastoraadis pidulauda istuda ja koos kuuse juures jõululaule laulda.

Lydia Kalda

LASTEKIRIKU JÕULUNÄIDEND.

Sel aastal plaanisime näidendi jõuluõhtul veidi teistmoodi ette kanda. Kuna meid ikka veel kimbutab see ebameeldiv viirus, siis arvasime, et on kindlam, kui näidendi filmime.

Näidendis esitatakse küsimus: Kellele tuli jõululaps Jeesus, kas noortele, vanadele, rikastele või vaestele?

Osade jagamisel oli üllatus suur, et lapsed olid meelsasti nõus mängima nii vana inimest kui ka vaest inimest. Lihtsam oli ka see, et mõnda osa sai mitu korda filmida kui vaja. Lastelegi oli see lihtsam, - kui eksisid, sai uuesti teha.

Näidend õnnestus hästi, lapsed olid väga tublid, samuti kõik abilised. Üks lapsevanem tuli minu juurde ja rääkis, kuidas nad kodus teksti õppisid ning ta avastas, milline võrratu sõnum oli selles õpitud tekstis.

Palvetame, et selle näidendi sõnum jõuaks paljude inimesteni. Jeesus tuli kõikide jaoks!

Näidendist tehtud videot on võimalik vaadata internetist aadressil:

https://www.youtube.com/watch?v=abi00vGI_30&ab_channel=EestiEvangeelneLuterlikKirik

Sirje Jätsa

ENDRIK ÜKSVÄRAV

PÄLVIS HAAPSALU KOGUDUSE KÕRGE AUTASU.

Lihulas sündinud, muusikamaailmas hästi tuntud, armastatud ja kõrgelt tunnustatud dirigent ning laulja Endrik Üksvärav pälvis tänavu Haapsalu koguduse kõrgeima autasu, Johannese risti. Kiirel jõulueelsel ajal andis ta e-kirja vahendusel intervjuu Johannese Sõnumeile.

Millega praegu, jõulude eel, tegelete, milleks valmistute?

Dirigendina valmistun 1. jaanuari Bachi festivali avakontserdiks, mis toimub Tallinna Jaani kirikus, ja sellele järgnevas sama festivali 3. jaanuari kontserdiks. Kui pandeemiast tulenev olukord lubab, järgnevad neile kontserdid Hollandis, kus osalen lauljana. Seejärel valmistan koori ette Maria Fausti „Maarja missa“ salvestuseks, mis on plaanis veebruari alguses.

Milline side on Teil Haapsalu koguduse ja toomkirikuga?

Ennekõike olen seotud abikaasa Kristel Üksvärava kaudu - tema on Haapsalu koguduse liige, oleme Haapsalu toomkirikus ka laulatatud. Minu emapoolne suguvõsa on samuti Haapsalust. Mitu aastat olen toomkirikus laulnud jõululaupäeva hilisõhtustel jumalateenistustel. Pean Haapsalus esinemisi väga oluliseks ja hindan iga võimalust esineda kooriga Collegium Musicale Haapsalu toomkirikus.

Kuidas juhtus, et hakkasite jõuluõhtul Haapsalu toomis esinema?

Täpselt ei teagi, kes selle mõtte välja käis - arvan, et ju see Tiit Salumäe oli. Sellest n-ö ühekordsest algatusest on nüüdseks saanud juba aastaid kestnud traditsioon. Ainult 2020. aasta jõulud jäid koroonalukorra ja tõusujoones kerkinud haigestumiste tõttu vahele. Siis olime Hiiumaal, kütsime koos poegadega õues tünnisauna ja laulsime tähistaeva all kõik koos „Püha ööd“. Kuid muidu olen kindlasti viis aastat, kui mitte rohkem, jõuluõhtul Haapsalu toomkirikus laulnud. Viimastel aastatel olen seda teinud koos poegade Luukase ja Johaniga.

Kirjeldage oma muusikuteekonda Lihulast maailmalavadele.

Lihula muusikakoolile järgnes Tallinna muusikakeskkool, asusin seal õppima 9. klassis. Alguses trompetit, seejärel aga juba koorijuhtimist. Minu õpetaja oli Erki Pehk. Üsna loomuliku valikuna järgnes muusikakeskkoolile Eesti muusika- ja teatriakadeemia, kus minu õpetajaks sai maestro Olev Oja. Tema ongi suuresti „süüdi“ selles, et soov tegutseda muusikuna minus ei kustunud ja et minust sai dirigent. Teine mulle väga tähtis õppejõud muusikaakadeemias oli Kalervo Kulmala, kelle juures õppisin metsasarve. Kulmala oli nagu Ojagi õpetaja suure algustähega. Pärast magistriõpet sain abikaasalt kingituseks J. S. Bachi laulmise meistrikursuse Saksamaal, kus kohtusin õpetaja ja laulja Peter Kooijga. Tema kutsus mind Haagi kuninglikku konservatooriumisse vanamuusikalaulu sisseastumiskatsetele. Võtsin kutse vastu ja nii algasid 2012. aastal õpingud Hollandis. Seal tulid omakorda tööpakkumised ja mitmesugused lauluprojektid. Kuigi pandeemia pani kõik pausile, siis nüüd, mil vähehaaval on jälle muusikaline tegevus uuesti võimalik, olen jätkuvalt Hollandiga seotud.

Alustasite lauljana, nüüd olete rohkem dirigent. Mille poole te püüdate?

Hingelt olen vist ikka rohkem dirigent. Lauljana tegutsemine on andnud palju kogemusi ja teadmisi, sh selliseid, mis on ka dirigendile vajalikud, et oskaksin lauljaid juhendada ja suunata; öelda mitte ainult seda, mida teha, vaid ka, kuidas seda saavutada.

Millist muusikat armastate ja millist ise laulja või dirigendina teha tahate?

Armastan väga eesti muusikat: Tormis, Pärt, Tüür, Kõrvits, Uusberg jne, jne. Võime olla väga rahul ja õnnelikud, et meil on nii palju häid heliloojaid. Maailmamuusikat armastan loomulikult ka, eriliselt just vanamuusikat. Kui heliloojat küsida, siis Prokofiev.

Mis koht on teie elus Pühalepa festivalil? Mida see teile endale annab?

Pühalepa festivali juures olen olnud selle algusest peale. Olen festivali kunstiline juht, mis tähendab, et minu mõelda ja välja pakkuda on festivali sisuline pool: see, mille pärast festivalile tullakse ehk siis festivali kava ja esinejad. Alati on teatud mõttes katsetamist - ei saa ju kunagi 100% ette öelda, et see läheb publikule korda ja too mitte. Kuid kriteerium ja n-ö lakmuspaber oleme olnud meie ise - festivali tehes pean olema ka ise rahul ja rõõmus nii kava kui ka esitajate üle.

Kas olete usklik inimene? Kas sakraalmuusika esitamiseks on usk vajalik?

Olen ristitud, leeris käinud ja laulatatud. Muusika, eriti just koorimuusika puhul on tekst ja sõnum väga tähtsad. Arvan, et laulda saab kõike ka siis, kui ise ei ole kirikuga seotud - eeldusel, et tegemist on intelligentse esitajaga, kes mõistab ja adub konteksti ning tähendust.

Olete rohkelt tunnustust saanud, milline neist on erilisim, armsaim?

Eks see ikka Hollandi kuninga antud orden ole. See oli ootamatu, aga väga meeliülendav hetk. Olete öelnud, et tahate jõuda Collegium Musicalega maailma 10 parima koori hulka. Kui kaugel siht on? Praegu me veel selles sihtpunktis ei ole, kuid selle poole liikumine käib pidevalt. Oluline on siinjuures paraku ka ressursside olemasolu ja toetus. Collegium Musicale tegutseb eraõiguslikel alustel ja keerulist kombineerimist on olnud ikka palju, et ellu jääda. See kahandab ühtlasi hoogu ja võimalusi. Kuid eesmärk püsib ja siht on silme ees.

Mida uuel aastal muusikasõpradele pakute?

Collegium Musicale annab aastas keskmiselt 40 kontserti. Mullu oli pandeemia tõttu see arv väiksem, tänavu on koori kontol 38 kontserti, kusjuures lauldud on kõikides maakondades üle Eesti, mõnes isegi mitu korda.

Uus aasta toob koostöö Maarja Nuudi ja Robert Jürjendaliga. Loodame, et õnnestub ka edasi lükatud reis New Yorki ja Washingtoni, samuti kontserttuur Kanadasse. Loodetavasti toob suvi ka Margus Tabori menüükaardid etendused, kus on kaastegev ka Endrik Üksvärava Polgubänd Reigist.

Jagate oma kodu Hiiumaa ja Tallinna vahel. Kuidas oma elu mitmes kohas korraldate?

Nii nagu Lihula ja Haapsaluga, seovad mind ka Hiiumaaga minu juured - minu ema isa oli hiidlane. Kui soetasime endale väikese talukoha Reigis, siis selgus, et seal on ümberringi mul samuti sugulased. Sattusin sõna otseses mõttes oma juurte juurde.

Elu mitmes kohas on minu kui muusiku jaoks üsna tavapärane. On olnud aastaid, mil olen rohkem kui pool aastat olnud Eestist ära. Nüüdne pendeldamine Hiiumaa ja Tallinna vahel on mastaape arvestades väga väike

Lehte Ilves

Endrik Üksvärav

Sündinud 9. novembril 1980 Lihulas.

2004 lõpetanud Eesti muusika- ja teatriakadeemia kooridiregerimise erialal, magistrikraad 2011.

Õppinud ka trompetit ja metsasarve.

Juhatanud mitut puhkpilliorkestrit, kammerorkestrit ja kammerkoori. Laulnud, ka solistina, mitmes muusikakollektiivis, sh Vox Clamantis; laulnud ja juhatanud Hollandis Capella Amsterdami, Madalmaade kammerkoori ja Nederlandse Bachverenigingit.

2010 sügisel pani aluse kammerkoorile Collegium Musicale.

2012 alustas õpinguid Haagi Kuninglikus konservatooriumis vanamuusikalaulu erialal, jätkas magistriõppes 2014.

2011 Kooriühingu Noore dirigendi auhind.

2012 Kultuuriministeriumi noore kultuuritegelase stipendium. Rahvakultuuri sihtkapitali aastaauhind.

2017 võitis Collegium Musicale EBU konkursil "Let the Peoples Sing" *grand prix*'.

2018 Madalmaade kuninga ordeni viljaka kultuurivahetuse eest Eesti ja Hollandi vahel.

2018 Kultuurikapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia Eesti koorimuusika särava edendamise ning pühendunud ja kõrgetasemelise tutvustamise eest nii Eestis kui ka välismaal.

2021 Haapsalus peetud eesti-rootsi laulupeo peadirigent.

2021 Haapsalu Püha Johannese koguduse teeneterist.

Abielus Kristel Üksväravaga, peres kolm last.

JOHANNENE RISTI SAI ENDRIK ÜKSVÄRAV.

Evangelist Johannese päeval, 27. detsembril sai dirigent ja laulja Endrik Üksvärav Haapsalu toomkirikus kätte EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse teenetemärgi, Johannese risti, ning andis sel puhul väikese kontserdi koos kitarrist Jaak Sooäärega.

„Endrik Üksväravale teeneteristi andmine oli väga üksmeelne. Muusika on meie koguduse tegevuses väga oluline,“ ütles piiskop Tiit Salumäe.

Endrik Üksvärav on Eesti dirigent ja laulja, kes on juhatanud mitut puhkpilliorkestrit, kammerorkestrit ja kammerkoore. 2010. aasta sügisel pani ta aluse kammerkoorile Collegium Musicale. Üksvärav on mitu korda osalenud Hollandis Peter Kooij Bachi laulmise meistrikursustel, õppinud Haagi Kuninglikus Konservatooriumis vanamuusika laulu erialal. Eesti Kooriühing on teda 2011. aastal tunnustanud noore dirigendi auhinnaga. Eesti Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapital andis talle 2012. aastal tulemusliku solisti- ja dirigenditegevuse ning Pühalepa Muusikafestivali algatamise eest aasta-auhinna. Üksvärav on saanud Eesti Kultuuriministeriumi noore kultuuritegelase stipendiumi.

Haapsalus on Endrik Üksvärav väga oodatud solist. Juba kümmeaastat on ta laulnud solistina jõuluöö missal ning andnud oma kooriga kontserte toomkirikus. Tänavu oli ta Eesti-rootslaste laulupeo peadirigent.

„See teeneterist tähendab näitab, et minu tööd on märgatud ja hinnatud väga kõrgelt,“ ütles Üksvärav. „Olen selle üle üliõnnelik ja väga uhke, kannan seda tõepoolest au ja uhkusega,“ lisas ta.

„Endrik Üksvärav on 20. Johannese risti saaja,“ ütles piiskop Salumäe. „Meil on komme anda teenetemärk ühel aastal koguduse kaastööliste ja järgmisel aastal väljapoole. Avaliku elu tegelaste hulgas on teenetemärgi saanud nii Eesti ja Haapsalu olulised inimesed kui ka meie sõpruskoguduste esindajad välisriikides,“ rääkis ta.

Koguduse organist Lia Salumäe on Endrik Üksväravaga teinud koostööd juba kümme aastat. „Ta on laulnud meil jõuluõistel missadel toomkirikus, olen teda saatnud oreil. Seda on väga hea teha, sest ta on suurepärase muusik ja laulja. Tal on hea, looduse poolt antud hää ja väga puhas intonatsioon, mida tuleb tegelikult päris harva ette. Ei juhtu sageli, et inimene on hea dirigent ja samal ajal suurepärase solist. Ta on oma pere kõrvalt leidnud alati aega tulla meid siia Haapsallu oma muusikaga rõõmustama,“ rääkis Lia Salumäe. „Inimesena väga lihtne ja tagasihoidlik, õnneks on tema abikaasa väga hea mämedžer,“ lisas ta.

Oma osa sellel, et Üksväravale koguduse teeneterist anti, oli ka tänavusel Eesti-rootslaste laulupeol. „Ta oli sel aastal Eesti-rootslaste laulupeo peadirigent ja pani selle peo särama,“ ütles Rannarootsi muuseumipedagoog Lydia Kalda, kes ise sel peol koorilauljate hulgas oli. „Sel aastal oli osalejaid vähem, ükski väliskollektiiv ei saanud kohale tulla. Üksvärav pani kokku väikese aga väga tõhusa puhkpilliorkestri, kes mängis laulude kõrvale hästi vahvaid seadeid. Ehkki meie koor oli palju väiksem kui tavaliselt, oli see, mis kokku sai, hästi võimas. Ta märkas ja tunnustas igaüht – tubli ja särav inimene,“ lisas ta.

Endrik Üksvärav on pärit Lihulast. „Mu isakodu on seal,“ ütles Üksvärav. „Aga Hiiumaa vanaisa ja Põlva vanaema tulid Haapsallu elama ja nii on siit pärit mu ema ja tema õed. Tõenäoliselt ei mäleta ma esimesi käike siia, aga mäletan seiku vanaisast – istusin tal süles ja ta tegi kogu aeg nalja. Võin öelda, et olen Haapsaluga seotud ilmselt sünnist saati,“ rääkis ta.

Andra Kirna
Lääne Elu

MÖTTEPUDEMEID DETSEMBRI MUUSIKAST.

Adventiaeg on ikka toonud kirikusse palju muusikat. Õnneks ei teinud erinevate kreeka tähtedega nimetatud „kombinatsioonid“ sedakorda plaanitusse palju muudatusi. Nii toimusid Haapsalu linna koolide ja laulustuudio DO-RE-MI kontserdid ning oma traditsioonilise kava esitasid 4-l advendil käsikellade ansambli Arsis erinevad koosseisud. Lubatagu siinkohal jagada muljeid kahest kontserdist, mida siinkirjutaja „kõrv kuulis ja silm seletas“.

Enam-vähem detsembri keskpaigas – 11. ja 12.12.2021 – astusid Haapsalu Toomkirikus üles Eesti Filharmoonia Kammerkoor ning Teaduste Akadeemia nais- ja meeskoor. Filharmoonia kammerkoori juhatas Pärt Uusberg, esitati Anton Bruckneri ja Edward Elgari muusikat. Kontserdi „kirss tordil“ oli kindlasti Uusbergi Missa Tagore. Teoses on tekstina põimitud traditsiooniline ladinakeelne missatekst *a capella* esituses ning india poeedi ja müstiku Rabindranath Tagore luuletus „Mererannal“ inglise keeles. Viimasele sekundeerivad pillidena harf ja tšello nagu mere kaks erinevat „nägu“: lainete õrn sillerdus ja salapärased sügavad hoovused. Mõlemad tekstid räägivad põhimõtteliselt samadest asjadest: Loojast ja loodust, igavikust ja kõiksusest. Pärt Uusberg on oma kooriloomingus kasutanud palju eesti luuletajate kauneid tekste. Missa Tagore on hea näide kahe keele kokku sobitamisest. Õigupoolest kolme. Nagu Uusberg ise ühes hiljutises usutluses ütles, tõlgib ta luulet muusika keelde. Ja selles tõlkes pole küll midagi kaduma läinud.

Hea meel oli päev hiljem kuulata Teaduste Akadeemia koore, kes astusid üles Andrus Siimoni, Igor Nikiforovi ja Tõnis Sarapi juhatusel; orelil ja klaveril saatis Ulla Krigul. Kummalgi kooril oli oma väike plokk ning kontserdi alguses ja lõpus astuti üles koos. Alati on hea tunne, kui Toomkiriku võlvide all kajab ca 60 laulja hää. Tobiasi „Eks teie tea“, Kreegi „Taaveti laul nr 104“ ja Toi „Nüüd jõuluvalgus koidab“ läheksid nagu sinu enda seest läbi. Lisaks erinevad jõululaulud ja lõpetuseks Uusbergi „Meie Isa palve“. Ehkki sellel kontserdil oli kuulajaid vähem kui päev varem, võib kindel olla, et lahkuti rikkaliku emotsiooniga. Selle kirjatüki autor igatahes otsis nende kahe päeva elamuse

järel oma raamaturiiulist üles Tagore „Laulupalveluse“ (Gitandžali) ja lubatagu siinkohal lõpetada sealsete ridadega:

„Ainsas tervituses SULLE, mu Jumal, lase
kõik mu meeled laiuda ja puudutada
seda maailma SINU jalgade ees.“

Tiia Laar

KÕIKJALT KOSTAB SU KÕNE.

„Puudel õitsevad leevikesed,
aknaklaasidel jää.
Kellad käel, käivad inimesed,
seisma kellad ei jää,
ei jää kellad, ei inimesed.
Ei me peatu, ei näe.
Meie meeled on ikka keset
minekut üle mäe.
*puudel õitsevad leevikesed
aknaklaasidel jää*
Oh me tuhanded tähtsad teod,
rabe, rabelev aeg.
Lennukiteks maskeerunud teod.
Hirmus hetkede vaag.
Üha rutem! Üha rohkem!
Siis vast õnn on meil käes!
Peidetud pohmelus, pettumusohked.
Tahtmiste lõppu ei näe.
Käime, möödume, inimesed,
ei me peatu, ei näe.
*puudel õitsevad leevikesed
aknaklaasidel jää*
Puudel õitsetesid leevikesed,
aknaklaasidel jää.“

Paul-Eerik Rummo

„Sest nõnda ütleb Issand Jumal, Iisraeli Püha: Pöördudes ja vaikseks jäädes te pääseksite, rahu ja lootuses oleks teie jõud, kuid te pole seda tahtnud.“ Js 30:15.

Paul-Eerik Rummo (sündinud 19.01.1942) on Eesti kirjanik ja poliitik. Ta on kirjutanud näidendeid, lasteraamatuid, kuuldemänge, filmistsenaariume, kirjanduskriitikat, laulusõnu, dramatiseeringuid ning tõlkinud inglise, soome, vene, poola, itaalia jm klassikalist ja uusaegset luulet. Ta on koostanud luulekogusid (Artur Alliksaar, Ivar Ivask, Kalju Lepik jt) ning loonud ise ning avaldanud üle 10 luulekogu; tema looming kuulub eesti luule uuemasse klassikasse.

Aastal 1980 kirjutas Paul-Eerik Rummo alla „40 kirjale“, ta oli Eesti Komitee ja Eesti Kongressi liige, ta on olnud Eesti kultuuri- ja haridusminister ja rahvastikuminister.

Paul-Eerik Rummo on kirjutanud laulutekstid kultusfilmile „Viimne reliikvia“, mis näiliselt naeruvääristas ristiust, kuid tegelikult kommunistlikku ideoloogiat, millele üritati anda religiooni staatust. Filmi tõeline sõnum avanes vaatajaile just tänu Paul-Eerik Rummo laulusõnadele.

PIIBLIVIKTORIIN.

1. Meie kirikus loetakse vana-aasta õhtul ning uue aasta esimesel päeval Pühakirja teksti, mis algab järgmiselt: „Igale asjale on määratud aeg, ja aeg on igal tegevusel taeva all“. Selle läbi teadvustame, et elame Jumala ajas, mida Tema oma tahtmise kohaselt täidab vajalike tegevustega. Millisest Vana Testamendi raamatust see tekst pärineb?

2. Ei enne ega pärast ole juhtunud midagi taolist: Issand Jumal peatas ühe mehe palve peale päikese, nii et see ei loojunud enne, kui Iisraeli rahvas oli võitnud lahingu oma vaenlastega. Kes oli see mees, kelle palve peale Issand tegi sellise imeteo?
3. Üks Juuda kuningas palus Jumalalt märki. Prohvet Jesaja lasi tal valida, kas vari päikese kellal peaks liikuma 10 pügalat edasi või tagasi. Kuningas soovis, et vari liiguks 10 pügalat tagasi, kuna see oli ilmvõimatu. Prohveti palve peale andiski Issand kuningale märki ja vari päikese kellal liikus 10 pügalat tagasi. Kes oli see kuningas?
4. Uues Testamendis räägitakse, et „aeg on täis saanud“. Millise sündmusega seoses „sai aeg täis“?
5. Jeesus kuulutas ette oma jüngritele, et tuleb tagasi taeva pilvede peal väe ja suure kirkusega. Mida ütles Jeesus oma tagasituleku aja kohta?

Koguja (Kg 3:1-8).

2. Joosua (Jos 10:12-14).

3. Hiskija (2Kn 20:8-11).

4. Jeesuse sünni, teenistuse ja surmaga (Mk 1:15; Gl 4:4-5).

5. Seda ei tea mitte keegi peale Jumal Isa (Mt 24:36; Mk 13:32).

KA NII VÕIB JUHTUDA.

Õpetaja püüab usuõpetuse tunnis selgitada lastele Jumala igavest olemasolu:

"Jumal oli olemas juba siis, kui meie vanemad ja vanavanemad ja vanavanavanemad elasid, ning Ta on ikka veel olemas, kui teie lapselapsed ja lapselapselapsed ammu surnud on. Kuidas me võiksimme seda nimetada?"
Pärast mõningat mõtlemist tõstab Peetrike käe ja ütleb: "Tal on visa hing."

JUHTSALM, MÕTISKLUS JA PALVE.

Mida te iial teete, seda tehke kogu hingest, nõnda nagu Issandale ja mitte nagu inimestele, teades, et te saate Issandalt palgaks pärisosa. Teenige Issandat Kristust! (Kl 3:23-24)

Mida see tähendab: teha midagi kogu hingest? Apostel Paulus esitab selle mõtte vastandusena: Kui teeme midagi inimestele, siis pahatihti järgime inimeste endi loodud reegleid, kombeid, tavasid, norme. Sageli ei ole me siis siirad, teeme seda, mida südames päris õigeks ei pea, teeme nii, nagu tihti tunneme, et ei peaks tegema. Meie hing, meie süda, kogu meie olemus tervikuna ei ole meie tegudesse kaasa haaratud. Oleme ainult pooleldi kohal, pooleldi asja juures, kuulame ainult poole kõrvaga, märkame ainult osaliselt. Küsime kaaslaselt, kuidas tal läheb, kuid ei kuula ära, sest tegelikult ei tunne huvi. Tunneme sõnades kaasa inimesele, kes kannatab, kuid tegelikult jääme ükskõikseks, nii et see paistab välja ka kannatajale ja teeb valu veel suuremaks. Oleme hästi ära õppinud „kristlikud käitumisreeglid“ ja järgime neid, kuid meie hing ja süda jäävad seda tehes pahatihti külmaks.

Püha Paulus soovib seetõttu kõike teha nagu Issandale, sest Issandale teeme kõike kogu hingest. Siiski vajab seegi soovitus järelemõtlemist ja läbikatsumist: mida see tegelikult tähendab, et Issandale teeme oma tegusid kogu hingest? Kas see tähendab suurt vaimustust Issanda armust, headusest ja armastusest, nii et pühendumine tänuhinnaks kogu oma jõuga Tema riigi tööle ja Temast tunnistamisele, nii sõnaga kui teoga? Kas see tähendab jäägitut pühendumist Kristuse järgimisele ja Tema tahte täitmisele? Iga oma jõurasukese, iga oma andekübemekese, iga oma oskuse, kogu oma omandi andmist Issanda käsutusse?

Ometi näitab meie hinge tõelist igatsust mitte see, mida teeme oma jõust, vaid see, mida teeme oma jõuetuses. Kui meil mitte millegi jaoks enam jõudu ei jätku, mis on siis see, mida me ikkagi teeme? See, mida teeme täielikus jõuetuses, just seda teeme maksimaalselt siiralt, just seda teeme tõesti kogu oma hingest. Kas on see tegevus palvetamine? Aga on olukordi, kus inimene tõesti ei suuda enam isegi palvetada. Söömine, joomine? Isegi seda sageli enam ei suudeta. Hingamine? Kui see ei toimuks meie tahtest olenemata, siis ei suudetaks vahel enam sedagi. Siis lihtsalt ei tehtagi üldse midagi? See oleks tõesti parim ja õigeim variant sellises täieliku jõuetuse olukorras: lihtsalt oodata

vaikselt Issanda abi ja päästet. Siiski võtab osa inimesi, ka ristiinimesi, sellises olukorras kokku oma viimased jõuraasukesed ja teeb otsuse elust lahkuda. Ainus, mida tema hing tõeliselt ihkas, oli pääseda kannatustest.

Kas me saame sellised inimesed hukka mõista? Eriti, kui nad on Kristuse järgijad ja usuvad, et Jumalal on kõik võimalik? Sellele vastamiseks peaksime esmalt mõistma, et valu ja kannatus on täiesti erinevad asjad. Valu võib meile tekitada ka Jumal ise, eesmärgiga meie käitumist korrigeerida või näidata, et meie hoiakud ja arusaamad on vastuolus Tema armastuse seadusega. Valu eesmärgiks on meid tervendada. Kannatus aga ei tule iial Jumalalt, kannatusi tekitavad meile need, kes toimivad Jumala vastaselt, kannatus on alati ülekohtune, hävitav ja kahjustav. Kristus kutsub meid kannatama rõõmuga Tema pärast, kuid selle võimekuseni tuleb meil esmalt kasvada, selleks ei ole keegi kristlaseks saades kohemaid ja täiel määral valmis. Kas me mõistame hukka oma usukaaslase, et ta oli nii vilets, arg, usaldamatu, kannatamatu, isekas, emotsioonidest aetav, armastuseta, teiste tunnetega mitte arvestav, tänamatu, et valis kannatustest vabanemiseks sellise tee?

Üks meditsiinieetika alusreegleid on: ära kahjusta! Kui tegelikult iga inimese hing kõige sügavamal tasandil ihkab ja igatseb pääsemist kurjuse ja selle rünnakute käest, igatseb pääsemist kannatustest, mis alati on ülekohtused ja hävitavad, siis Issanda Kristuse teenimine tähendab eelkõige, et peaksime kogu hingest püüdma mitte tekitada kannatusi oma kaasinimestele. Kui me kohe ei suuda ega oska oma kaasinimeste kannatusi leevendada, siis ootame ja õpime, kasvame usus ja harjutame. Aga ärme teeme kahju, ärme tekita kannatusi juurde. Meie kõigi eesmärgiks on kasvada Tema armastuse mõjul nii tugevaks, et suudame kannatusi taluda rõõmuga. Aga me kõik ei ole veel eesmärgile jõudnud.

**Meie Päästja Jeesus, armastuse Issand!
Sina teenisid meid oma armastusega,
Sina teenisid meid oma kannatustega,
Sina teenisid meid oma väega,
Sina teenisid meid oma nõtrusega.
Sinu meeleheide ja kurbus ja ahastus
sai Sinu järgijatele suureks rõõmuks!
Issand, me täname Sind!
Õpeta meid käima Sinu jälgedes
ja teenima Sind Sinu tahtmise kohaselt.**

Karin Teder

TÄHENDAMISI: UUS AASTA JA UUS ALGUS.

<https://arhiiv.err.ee/vaata/tahendamisi-uus-aasta-ja-uus-algus>

Kas saame jätta mineviku seljataha ja teha elus kannapöörde? Kuidas rebida lahti tegude tagajärgedest? Uusaasta eel räägivad 2015. aastal salvestatud “Tähendamisi” saates vaimulikud **Arne Hiob**, **Taavi Hollman** ja **Triin Käpp** kristlikust andestusest, mille kohaselt igapäevale antakse elus uus võimalus.

ERRi saatesari “Tähendamisi” on valminud Eesti Kirikute Nõukogu toel ja on eetris pühapäeva hommikuti. Sarja saatejuht-toimetaja on **Aivi Parijõgi**.

<https://e-kirik.eelk.ee/>

SÜNNIPÄEVAD JAANUARIS.

2. jaanuar	Riina Teller	
4. jaanuar	Inga Teppor	
	Heli Aarsalu	
	Anne-Mai Jalakas	
5. jaanuar	Elfriede Vihterpal	92
	Ronja Soopan	
	Hanna Marii Sisas	
10. jaanuar	Tamara Pajo	83
	Aili Kaur	55
	Julia Jätsa	30
11. jaanuar	Sebastian Salumäe	
12. jaanuar	Aliida Võhma	96
	Siim Gontmacher	
13. jaanuar	Hans Joosep Lõhmus	
16. jaanuar	Elar Võeras	
	Martten Soome	
18. jaanuar	Alari Truuver	
	Elena Kõivastik	
20. jaanuar	Riina Lõhmus	50
	Jaanus Kõuts	
21. jaanuar	Heli Kaljulaid	
	Gerda Järvsaar	
22. jaanuar	Ravel Öövel	
23. jaanuar	Jasper Oja	
25. jaanuar	Marko Kasepalu	
	Kirsi Rank	
	Evelin Korjus	
27. jaanuar	Renee Logberg	
	Meriliis Leemet	
31. jaanuar	Elo Jürise	
	Vendo Jugapuu	
	Matteus Kalda	

PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST SÜNNIPÄEVALASTELE!

MEENUTUSI DETSEMBRI KUUST.

Koguduse kooli rühma lõputunnistuste andmine koguduse kantseleis 1.12.2021-

3.12.2021 toimus Haapsalu ajaloolises raekojas raamatu „Minevik on olevik.“ esitlemine.

5.12.2021 tähistasime Lääne-Nigula kirikus koguduse liikme Alma Leppiku 100 sünnipäeva.

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS.

KOGUDUSE KANTSELEI. Kooli tn 6, on avatud kolmapäeval ja reedel kell 10-15.

Kohtumine koguduse õpetaja piiskop Tiit Salumäega palutakse kokku leppida telefon 5280635.

Telefon 473 7166, 473 7167.

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht <http://www.eelk.ee/haapsalu/>

Aadress Kooli 6, 90501 Haapsalu

Pangakonto IBAN EE811010602003965006 EELK HAAPSALU PÜHA JOH.KOGUDUS

Arvelduskonto EUR.(SEB);

IBAN EE442200001120274032 EESTI EVANGEELSE LUTERLIKU
KIRIKU HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS.,(SWEDBANK).

Registrikood 80210533

Koguduse infokiri Johannese Sõnumid saadetakse soovijaile e-postiga. Kui soovid, et ka Sinu e-posti aadress lisatakse kirjasajate hulka, palun anna oma soovist teada haapsalu@eelk.ee

Diakoonia annetumüük on avatud K ja R kl 10 - 13.

Eesti kiriku elust saab lugeda <https://e-kirik.eelk.ee/>, <http://eelk.ee/> ja <http://www.eestikirik.ee/>

Jaani kirik on avatud teelistele ettetellimisel.

Toomkirik on avatud pühapäeviti kell 10 – 12.30 ja muul ajal piiskopilinnuse muuseumi kaudu.

Avatud K-L kell 11-17, P 13-17.

Teelistele on kirik avatud ettetellimisel haapsalu@eelk.ee

Piiskopilinnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt: <http://www.haapsalulinnus.ee>

TOIMETUS.

Tiit Salumäe E-post: tsalumae@yahoo.com 5280 635.

Kristo Hüdsi E-post: kristo.hudsi@eelk.ee 56952758

Kristel Engman E-post: engmankristel@gmail.com

Lydia Kalda E-post: lydia.kalda@hotmail.com .

Lia Salumäe E-post: salumae.lia@gmail.com 53039 835.

Lehte Ilves E-post: lehte.ilves@gmail.com

Karin Teder E-post: karin.teder@mail.ee

Maria Strauss E-post: mariastrauss@gmx.de

Tiia Laar E-post: tiia.laar@gmail.com

Teno Ilves E-post: teno.ilves@gmail.com

Koguduse häälekandja ilmub alates septembrist 2008. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja soove, millest järgmistes Johannese Sõnumites lugeda soovitakse. Palume teie abi, et Johannese Sõnumid jõuaksid võimalikult paljude huvilisteni. Teatage soovijate e-posti aadress koguduse kantseleisse.

